

סנוניות ראשונות מבשרות את פירוק הרש"פ?

בעקבות פעולת צה"ל ביריחו בשבוע שעבר קראו פעילי פת"ח ליו"ר הרשות הפלסטינית (רש"פ) אבו-מאזן להכריז על פירוקה של הרשות (Ynet, 15/3/06). חאלד משעל הצהיר כי החמאס לא יהסס לפרק את הרש"פ אם לא יוכל להגן על העם הפלסטיני (הארץ, 19/3/06).

להפיכתן של אמירות אלה לכדי מגמה עשויות להיות השלכות אסטרטגיות.

מה הסוגיה?

- את קריאת הפת"ח לפירוק הרש"פ ניתן להבין על רקע המאבק בינו לחמאס על הנהגת התנועה הלאומית הפלסטינית:
 - בעקבות ניצחון החמאס בבחירות, הפת"ח אינו שולט ברש"פ אך עדיין שולט באש"ף.
 - בשנים האחרונות חלה שחיקה במעמדו של אש"ף כנציג הלגיטימי הבלעדי של העם הפלסטיני, והרש"פ פעלה כנציגה דה-פקטו של הפלסטינים תושבי הגדה והרצועה.
 - ניצחון החמאס בבחירות למועצה המחוקקת (1/06) שלל מהפת"ח בסיס כוח משמעותי.
 - לכן, פירוק הרש"פ יחזק את מעמדו של אש"ף ויחזיר את מושכות השלטון לידי הפת"ח.
- ואולם, הפת"ח לא יכול לפרק את הרש"פ ללא שיתוף פעולה מצד החמאס:
 - במערכת החוקתית הפלסטינית ובהסכמים שנחתמו עד כה, אין מנגנון המאפשר את פירוק הרש"פ.
 - אבו-מאזן לבדו לא יכול לפרק את הרש"פ. לכל היותר יוכל להתפטר, ובמקרה כזה ימונה יו"ר הפרלמנט (איש החמאס, עבד אל-עזיז דויכ) ליו"ר הרש"פ הזמני בהתאם לחוק היסוד הפלסטיני.
 - מאחר שהחמאס שולט בפרלמנט ובממשלה, התפטרות של אבו-מאזן תאחד את כל סמכויות השלטון ברש"פ בידי החמאס.
 - לפיכך, פירוק הרש"פ יתאפשר רק באמצעות שיתוף פעולה בין הפת"ח לחמאס שיכלול התפטרות של אבו-מאזן והחלטה של המועצה המחוקקת על פיזור.
- נכון לעכשיו נראה כי החמאס אינו מעוניין בפירוק הרש"פ – הן בשל רצונו לבסס את שליטתו ברש"פ ולמלא את הבטחותיו לבוחרים; והן משום שאינו מעוניין בחיזוק אש"ף, אשר אין לו בו דריסת רגל.
- עם זאת, אין להוציא מכלל אפשרות כי אם יחליט החמאס שהמשך השליטה ברש"פ אינו מביא לו את התועלת לה ציפה, יפעל לפירוקה בשיתוף עם הפת"ח.

למה זה חשוב? למה עכשיו?

- התהליך המדיני התבסס עד כה על תפיסת הרש"פ כאבן הפינה למדינה הפלסטינית העתידית, אשר נוסלת את סמכויותיה בהדרגה מידי ישראל.
- פירוק הרש"פ עלול לערער מרכיבים יסודיים בתפיסתה של ישראל בנוגע לפלסטינים:
 - האחריות המנהלית לחיי התושבים בגדה המערבית תוטל על כתפי ישראל. זאת בהנחה שישראל תשמר את שליטתה במעטפת החיצונית של הגדה (בניגוד למצב בעזה).
 - ניסיון ישראלי להתפרק מאחריות כלפי הגדה המערבית עלול להביא לכניסה של כוחות בינ"ל "בתנאים קשים" אשר יגבילו את מרחב התמרון של ישראל.
 - על מנת לסיים את אחריותה כלפי הפלסטינים בגדה, עשויה ישראל להידרש לצאת מהמעטפת ולאפשר גישה ישירה מהגדה המערבית לירדן.

מוגש מטעם:

Copyright © 2006 The Re'ut Institute

- פירוק הרש"פ עשוי **לסכל יוזמות חד-צדדיות** לניתוק מן הפלסטינים. זאת משום שכל נסיגה חד-צדדית תתבסס על קיומה של כתובת מדינית אפקטיבית אשר תמלא את הוואקום שיווצר עם יציאת ישראל.
- יתרה מכך, פירוק הרש"פ עלול **לערער את הקונצנזוס הקיים לגבי עקרון "שתי מדינות לשני עמים"** ולחזק את הקולות הקוראים להקמתה של מדינה דו-לאומית על כל שטחי ישראל והרש"פ.

כיווני חשיבה ופעולה

- עד כה הופיעו ההתבטאויות ספורות בלבד בדבר פירוק אפשרי של הרש"פ.
- הפיכתן של סגנויות ראשונות אלה למגמה תלויה בגורמים הבאים:
 - **הלחץ המדיני והכלכלי המופעל על החמאס** – הקשחת הדרישות המדיניות מהחמאס והגברת הלחץ הכלכלי עליו (למשל באמצעות חסימת מעברי הסחורות) עשויות ליצור תמריץ שלילי לחמאס לשמר את הרש"פ. יתר על כן, ככל שיורע מצבה הכלכלי של הרש"פ תגבר הלגיטימציה הבינ"ל לפירוקה.
 - **בינוי מוסדות השלטון הרש"פ** – ככל שתגבר השליטה האפקטיבית של הרש"פ כך יקשה על הפלסטינים להצדיק את פירוקה.
 - **סוגיית הייצוג הפלסטיני** – ככל שיבוסס מעמד הרש"פ כנציגה לגיטימית של תושבי עזה והגדה, יקטן הסיכוי לפירוקה. מאידך, אם יבחרו ישראל והקהילה הבינ"ל לחזור להתנהל מול אש"ף כנציג הבלעדי של העם הפלסטיני, יקטן האינטרס של החמאס בשימור הרש"פ.

למקורות נוספים ראו אתר מכון ראות www.reut-institute.org וכן אתר מכון ראות בסוגיית אתגר ההתנהלות הישראלית מול החמאס – www.reut2006.info/hamas.

בנוגע לסוגיה זו ראו: "לקראת חוסר תפקוד מוסדי" (12/12/05); "האם יש קואליציה בינ"ל נגד הרש"פ" (20/3/06); "הרש"פ בהנהגת חמאס – משותף לכתובת" (7/3/06); "צבא פלסטיני – עכשיו או אח"כ?" (2/2/06); "תנועת החמאס והתהליך המדיני" (24/1/06); "את מי ישרת 'תקדים החזבאללה'?" (30/1/06); "החמאס ואש"ף: השתלטות עוינת על שלד בורסאי" (1/12/05); "עד מתי ילך החמאס עם יורגיש בלי" (24/5/05).

.וף

מוגש מטעם:


מכון ראות מחוון למדיניות (1997)
The Re'ut Institute from Vision to Policy